

Karviná-Fryštát

kostel Povýšení sv. Kříže

Kostel je nejstarší stavební památkou na území města Karviné. Výstavba se datuje k r. 1327 a je spojená s vládou Meška I. z rodu Piastovců. Nejstarší písemná zmínka o kostele pochází z r. 1376.

Jedná se o původní kamennou jednolodní gotickou stavbu s půdorysem latinského kříže, později renesančně a barokně upravenou. Chrámová loď je 38 metrů dlouhá a příčná loď 34m široká. Dispozice latinského kříže byla nejspíš inspirována kostely sv. Kříže a Bartoloměje ve Vratislavi a klášterním kostelem dominikánů v Těšíně (r. 1300). Pod kostelem a kaplemi se nachází nepřístupná krypta několika hrobek. Tato stavba se nachází v blízkosti Fryštátského zámku a zámecké zahrady. Od roku 1958 je chráněna jako kulturní památka České republiky.

Do 15. století byl kostel bez věže. Ta stála do té doby jako samotná dřevěná stavba vedle kostela, avšak v roce 1511 došlo ve Fryštátě k velkému požáru, který způsobil škody i na kostele. Po značné rekonstrukci byla vystavěna v letech 1515–1530 zděná věž se čtyřmi zvony.

V letech 1611–1617 byla ke kostelu přistavěna Moravské kaple, později kaple sv. Jana Nepomuckého.

V okolí kostela se nacházela řada dalších staveb, kupříkladu špitál vystavěný vévodkyní Annou z konce 15. století, farní budova původně dvoupatrová dřevěná, „deficitní kněžský dům“ určený pro přestárlé kněze, škola, atd. Mezi těmito domy a kostelem se rozprostíral hřbitov pro zaslužilé měšťany. Tento hřbitov byl později zazděn zahradní zdí.

Ke konci 18. století byl kostel značně poškozen požárem.

V 19. století byl obraz nad hlavním oltářem „Nanebevzetí Panny Marie“ (gotický styl na dřevě) knížetem biskupem Josefem Kristiánem nahrazen obrazem „sv. Kříže“, a tím byl kostel přejmenován na Povýšení sv. Kříže.

Před výmalbou interiéru v roce 2011 byly objeveny v kapli svatě Matky Boží gotické malby zřejmě z 15. století. Po zrestaurování bylo zjištěno, že se jedná o takzvané „secco“ malby nanášené na vápennou omítku. Barvy jsou tvořeny většinou minerálními pigmenty a jejich pojivem byly vaječné bílky, klovatiny, arabské gummy aj. Malby znázorňují umučení sv. Kateřiny a sv. Barbory. Soubor výjevů ze života sv. Kateřiny je pak dokonce nejstarším dochovaným freskovým příběhem této svěťice v České Republice. Malby zachycují dva cykly ze života dvou světic. Znázorňují obrácení sv. Kateřiny a sv. Barbory na křesťanskou víru.

Povýšení sv. Kříže

Počátky slavení svátku Povýšení Svatého Kříže sahají do 5. století, kdy se vystavovaly v Jeruzalémě zbytky dřeva z Kristova kříže k uctění věřícími. K svátku se pojí i další události. Je připomínáno nalezení svatého kříže, o které se zasloužila císařovna Helena při své pouti do Svaté země kolem r. 325. Za den nalezení se udávalo 13. září a k slavnostnímu vyvýšení kříže v Konstantinově bazilice nad Božím hrobem došlo asi v r. 335. Každý kříž je trochu jiný, můžeme vidět kříže v kostele, venku, v různých budovách, mohou být dřevěné, malované... Jedno ale mají společné: křesťanům každý kříž připomíná, že na něm zemřel Ježíš.

Aktivita: Zkus se podívat na procházce, na výletě nebo ve svém okolí, zda najdeš nějaký kříž, a zastav se na chvíli u něho. Oslovil tě něčím?